

Ulf Lundell: Säämies | Maailmankirjat

Risto Niemi-Pynttari

Säätilojen kuvauksen paluu kirjallisuuteen

Häiriöitä säätiloissa on kuvattu yllättävän usein romaaneissa. Aikaisemmin lumimyrskyt tai vesisateiset tammikuut ovat säestäneet henkilöiden tunteita. Ilmastonmuutos on selvästi elvyttänyt aiheen. Nyt oikuttelevat säät kuvataan osaksi nykyistä maailmantilaa. Kyse ei ole suorasta huolen ilmauksesta ilmastonmuutoksen takia, vaan romaanin ehdoin esitetyn kyseessä säätilojen kuvauksen paluu kirjallisuuteen.

Ruotsalaisen **Ulf Lundellin** *Säämies* -romaanissa koko nykyaika on kuin alituiseen vaihteleva sää. Romaanin päähenkilö elää tätä samaa ilmastonmuutoksen jälkeistä aikaa, kuin me muukin. Romaani alkaa siitä, että päähenkilö jää lumimyrskyn saartamaksi mökilleen:

“Saapumiseni jälkeisenä aamuna heräsin pimeässä siihen että talon ympärillä ryskyi. Tuuli. Se humisi ja ulvoi ja makasin hetken sen keskellä, itse lämpimänä peiton alla, mutta kuulin myös keveän rapinan kattoikkunaa vasten ja ymmärsin että satoi vettä, mutta kun sitten nousin sängystä ja vedin verhon kattoikkunan edestä, näin että lasi oli lumen peitossa.

Menin alakertaan ja ulkona pihamaalla tuprutti lunta, oli tupruttanut koko yön. Auto oli lumen peitossa, kaunis talvinen lumiveistos, ja ateljeen seinustalla oli varmasti kolmen metrin nietos. Myrsky tuli mereltä, suoraan idästä, pihamaalla kieppui luminen trombi ja tuntui hyvältä katsella lunta lampun valossa, ja menin olohuoneeseen meren puolelle mutta siellä en nähnyt paljon mitään, tuulenpuuskat heittäytyivät talon päätä vasten, erotin kauempana tien ja näin että se oli kokonaan ummessa.

Kun olin edellisenä päivänä ajanut tilalle pitkin kuoppaista tietä, oli ollut keväistä, nurmikolla oli kasvanut lumikelloja ja talventähtiä.”

Romaanin päähenkilö on Ulf Lundellin alter ego, kuuluisa taiteilija ja kirjailija, kirjailijan ikäinen ruotsalainen kulttuuripersoona. Kun romaanin henkilöissä alkaa olla liikaa menestyneitä ja itsetyytyväisiä rocktähtiä ja kirjailijoita, niin lukijalla on mahdollisuus halutessaan unohtaa ne, ja keskittyä säätilojen kuvauksiin.

“Nyt oli lumimyrsky eikä sille voinut mitään. Olin sopinut aurausmiehen kanssa ja toivoin että hän tulisi, luotin häneen mutta tiesin myös että muutaman tunnin kuluttua hänen käyntinsä jälkeen tiellä näyttäisi taas samanlaiselta. Minun ei auttanut muu kuin tyytyä siihen että olin lumen saartama. Päätin odottaa myrskyn laantumista ja käydä hankkimassa muonaa niin kauan kuin tie olisi vielä ajokelpoinen.

Myrsky kesti neljä päivää ja lumikinokset sen kuin vain kasvoivat. Paikoitellen tuuli oli puhaltanut nurmikon ja vainiot paljaksi, siellä täällä kinokset olivat kolmen metrin korkuisia. Pian erotin pihalla kasvavasta nuoresta pähkinäpuusta vain alastomat latvaoksat, ateljeen

ovi oli vielä vapaana, mutta sinne päästäkseni olisin joutunut kiipeämään sen korkean kinoksen yli.

Sytytin tulen kaminaan, istuskelin nojatuolissa ja nautiskelin. Katselin näytelmää eri ikkunoista, ja totta kai aurausmies tuli auroineen ja se riitti, niin että pääsin kauppaan hankkimaan muonaa, ostin säkeittäin linnunsiemeniä ja omenoita ja talipalloja ja maapähkinäpusseja ja täytin automaatin, joka riippui villiintyneessä pensasaidassa.

Televisiossa ja radiossa kehoitettiin ihmisiä, minuakin, pysyttelemään sisällä, välttämään autolla ajamista muuten kuin äärimmäisessä hätätilanteessa jos edes silloin. Tämä oli kuulemma pahin talvimyrsky 30 vuoteen ja ehkä niin olikin, mutta minulla oli siltä ajalta muistoja, olin lukenut vanhoja vuosiraportteja ja näin telaketjuvaunuja ja kokonaisia lumen peittämiä taloja ja ukkoja ja akkoja jotka olivat kököttäneet lumen saartamina muutaman viikon. Ehkä tämä oli yhtä vaikeaa. En kuitenkaan nähnyt televisiossa telaketjuvaunuja, mutta länteen vievällä E6:lla oli kaaos, koska rekka oli kaatunut poikittain.

Talossa pelasi kaikki. Maalämpöpumppu hurautti käyntiin nikottelematta. Talo oli lämmin ja eristetty ja päiväsaikaan uskomattoman valoisa ja helppohoitoinen nyt kun lunta oli maassa, puissa, ilmassa, valoa tulvi alakerran ikkunoista ja yläkerran kattoikkunoista. Sounoin, soudin soutilaitteella, pidin huolen siitä etten juonut liikaa iltaisin. ”

Päähenkilö yllättyy siitä, miten tyytyväinen hän on joutuessaan elämään eristyneenä mökillään. niin ettei pääse Tukholmaan. Eräs romaanin toistuva teema on kaupunkiin lähtemisen lykkääminen. Ensin päähenkilö lykkää Tukholmaan lähtöä itsensä vuoksi, sitten lähtö lykkääntyy uuden rakastajattaren vuoksi, sitten sen vuoksi että hänen kauan poissa ollut tyttärensä tulee mökille. Kaupunkiin lähdön lykkääminen on joka kerta päätös keskittyä siihen, mikä on sillä hetkellä tärkeintä.

”Syötin linnut kunnolla viimeisen kerran, tyhjensin jääkaapin ja siivosin ja tiskasin, illalla jätin viskin ja konjakin ja viinin juomatta ja puhdistin kamiinan ja menin aikaisin nukkumaan.

Kun heräsin aamulla, ulkona oli hiljaista ja mustaa. Avasin kattoikkunan ja tunsin kevyen vesisateen tanssivan sisään. Kattoikkunan lasi oli marmoroitua. Työnsin käden ulos ja tunnustelin kattoa sormilla. Se oli jäässä.

Kävin suihkussa, söin aamiaista ja menin sitten auton luo. Se oli kokonaan riitteen kuorruttama. Onnistuin nykäisemään oven auki, ja moottori käynnistyi kiltisti, panin sulattimen päälle eteen ja taakse, otin kaapimen ja jätin moottorin käyntiin, ja kävelin jonkin matkaa tietä pitkin, aamu sarasti meren yllä heikkona, harmaana, kenkäni rusahtelivat jään läpi.

Menin takaisin auton luo ja sain raaputettua ikkunat puhtaiksi, mutta jää oli sitkeää ja tahmeaa ja kovaa ja vastahakoista. Kytkin hälyttimen, lukitsin ulko-oven, ripustin avaimen paikalleen ja heitin matkalaukun kyytiin ja panin nelivedon päälle ja peruutin pihamaalle ja lähdin matkaan ja pääsin viisikymmentä metriä, sitten törmäsin ensimmäiseen kinokseen kiviaidan kupeessa ja siihen tuli täyspysähdys.

Peruutin takaisin ja päätin ajaa kinoksen läpi mutta ennen kuin ehdin painaa kaasupoljinta, mieleeni juolahti että auton keula menisi hajalle, sen verran kovaksi kinos oli jäänyt.

Nousin autosta ja menin katsomaan kinosta. Potkaisin sitä. Se oli kuin sementtiä.”

Lundellin kerronta on liiankin päiväkirjamaista, se alkaa aamuhavainnoista edeten iltaan. Aivan kuin kirjailija olisi mökillä ollessaan pelkästään kirjannut tapahtumia ja luonnon ilmiöitä, ja siirtänyt ne alter egon kokemuksiksi romaanissa. Paikoitellen tämä järjestelmällinen kuvaus tuo lukijan eteen konkreettisen skånelaisen luksusmökin, ja varsinkin kiinnostavan luonnon.

Valiottavasti sitten kun mökille alkaa ilmaantua yhä useammin ihmisiä, niin säätilat vaan jäävät sivuun ja lopussa päähenkilö ei olekaan enää säämies, vaan miljonääri ja kulttuuripersoona joka on muutamassa omistamalleen viinitilalle Ranskaan.

Ulf Lundell *Säämies* (suom. Katriina Huttunen)